

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 вересня 2021 р. № 957

ПОРЯДОК
організації інклюзивного навчання
у закладах загальної середньої освіти

1. Цей Порядок визначає організаційні засади інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами за інституційною (очною (денною) формою здобуття освіти у закладах загальної середньої освіти (далі — заклади освіти).

Дія цього Порядку не поширюється на спеціальні класи закладів загальної середньої освіти, спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри.

2. Терміни, що вживаються у цьому Порядку, мають таке значення:

адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) (далі — адаптація) — зміна методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами (далі — учні) без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання;

медіатека — бібліотека цифрових носіїв інформації або комп'ютерного та мультимедійного обладнання, підключеного до Інтернету, що використовується під час освітнього процесу;

модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) (далі — модифікація) — зміна змісту (шляхом спрощення, виключення, об'єднання тощо) навчання з урахуванням особливих освітніх потреб учнів із зміною загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання;

оцінка потреби учня в наданні підтримки (далі — оцінка) — процес визначення потреби учня в наданні йому підтримки в освітньому процесі та її рівня;

рівні підтримки — обсяг тимчасової або постійної підтримки учнів в освітньому процесі відповідно до їх особливих освітніх потреб, що надається в закладі освіти;

ресурсна кімната — спеціально облаштована кімната (частина кімнати), що має відповідний розподіл функціональних зон, призначена для розвитку учнів з особливими освітніми потребами, гармонізації їх психоемоційного стану та психологічного розвантаження, надання (проведення) індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять).

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”.

3. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють для учнів умови для здобуття освіти на рівні з іншими здобувачами освіти шляхом:

належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного, методичного забезпечення закладів освіти;

підвезення учнів до закладів освіти і у зворотному напрямку;

забезпечення доступності території закладів освіти, будівель, споруд та приміщень для учнів, забезпечення універсального дизайну закладів освіти. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення закладів освіти неможливо повністю привести у відповідність з потребами учнів, здійснюється їх розумне пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості таких учнів, зазначені в їх індивідуальній програмі розвитку;

забезпечення необхідними допоміжними засобами для навчання, що дають змогу опанувати освітню програму, відповідно до Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1289 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 2, ст. 85);

облаштування та обладнання ресурсної кімнати та медіатеки;

залучення фахівців (із числа працівників закладу освіти та/або додатково залучених фахівців) для надання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги) відповідно до потреб учнів;

забезпечення доступу учнів до Інтернету, а також за потреби до термінального та спеціального допоміжного обладнання.

4. Зарахування учнів до закладу освіти здійснюється згідно з Порядком зарахування, відрухування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим МОН.

5. Керівник закладу освіти на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, що надається інклюзивно-ресурсним центром (далі — висновок), утворює інклюзивний клас та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром.

6. За наявності в закладі освіти кількох класів із здобувачами освіти одного року навчання учні розподіляються пропорційно між такими

класами з урахуванням рівнів підтримки, визначених згідно з додатком 1, а саме:

не більше одного учня, який потребує четвертого чи п'ятого рівня підтримки;

не більше двох учнів, які потребують третього рівня підтримки;

не більше трьох учнів, які потребують другого рівня підтримки.

Учні, які потребують першого рівня підтримки, розподіляються між класами без урахування кількості таких осіб.

До з'єднаного класу (класу-комплекту) учні зараховуються без урахування кількості таких осіб.

За умови наявності в населеному пункті одного закладу освіти учні розподіляються між класами такого закладу освіти без урахування кількості таких осіб.

7. Для учнів, які потребують підтримки в освітньому процесі, керівник закладу освіти формує команду психолого-педагогічного супроводу (далі — команда) та забезпечує її роботу в закладі освіти.

8. Для учнів, у яких виникають труднощі під час навчання та які потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі, за рішенням закладу освіти надається підтримка першого рівня.

Рішення закладу освіти про надання підтримки першого рівня приймається на основі рішення команди, яка проводила оцінку та визначила потребу у наданні підтримки першого рівня, що відображається у протоколі її засідання за формою, визначеною додатком 2, або висновку інклюзивно-ресурсного центру.

Команда проводить оцінку на основі відповідної письмової заяви одного з батьків (іншого законного представника) учня, що складається у довільній формі.

Припинення надання підтримки першого рівня здійснюється за рішенням команди та/або письмовою заявою одного з батьків (іншого законного представника) учня.

9. Для інших учнів рівень підтримки забезпечується відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру.

У разі відсутності у висновку інклюзивно-ресурсного центру інформації про рівень підтримки учня рівень підтримки визначається командою за участю представника інклюзивно-ресурсного центру, що видав такий висновок, та з урахуванням складності порушень учня.

10. Для організації інклюзивного навчання учня команда протягом двох тижнів з початку навчання складає його індивідуальну програму розвитку за формою, визначеною додатком 3.

Індивідуальна програма розвитку підписується всіма членами команди, одним з батьків (іншим законним представником) учня та затверджується керівником закладу освіти.

Індивідуальна програма розвитку переглядається не рідше ніж двічі на рік та повинна враховуватися педагогічними працівниками під час освітнього процесу в інклюзивному класі.

Індивідуальна програма розвитку зберігається в особовій справі учня три роки. Батьки (інші законні представники) учня можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку на вимогу.

У разі відрахування, переведення учня до іншого закладу освіти копія індивідуальної програми розвитку подається батьками (іншими законними представниками) учня до закладу освіти, де він продовжує здобуття освіти.

11. Учням відповідно до рівня підтримки та індивідуальної програми розвитку надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) у вигляді занять.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття можуть проводитися в індивідуальній чи груповій формі.

Кількість осіб під час групових занять становить від двох до восьми з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (однорідності порушень розвитку, віку тощо).

Проведення занять в індивідуальній формі здійснюється відповідно до індивідуальної програми розвитку особи.

Керівник закладу освіти або уповноважена ним особа складає та затверджує розклад проведення (надання) психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг).

Розклад занять узгоджується з розкладом навчальних занять класу, в якому навчається учень, складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, затверджується керівником закладу освіти і не може призводити до перевантаження учнів.

12. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття можуть проводитися у ресурсній кімнаті, медіатеці закладу освіти.

Для учнів, що потребують тимчасового психологічного розвантаження або усамітнення, в ресурсній кімнаті створюється окрема зона, яка використовується незалежно від розкладу занять.

Ресурсна кімната може використовуватися усіма учнями закладу освіти.

Учні можуть перебувати в ресурсній кімнаті та медіатеці винятково у супроводі педагогічних працівників, асистента учня або залученого фахівця, що проводить (надає) додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги).

13. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться фахівцями (із числа працівників закладу освіти та/або додатково залученими фахівцями), з якими заклад освіти або відповідний орган управління у сфері освіти укладають цивільно-правові договори. Умови оплати праці за проведення (надання) психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) та перелік фахівців, які можуть їх проводити (надавати) у закладах освіти, визначено Порядком та умовами надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 19, ст. 531).

14. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Тривалість індивідуальних психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять для учнів становить від 20 до 25, а групових — від 35 до 40 хвилин.

15. Для учнів може складатися індивідуальний навчальний план.

Індивідуальний навчальний план повинен містити, зокрема, інформацію про назву закладу освіти, прізвище та власне ім'я учня; клас, в якому він навчається; цілі виконання та строк дії індивідуального навчального плану; загальний обсяг навчального навантаження та кількість годин на тиждень для вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу); інформацію про адаптацію чи модифікацію змісту освітніх компонентів освітньої програми, послідовність, форму і темп їх засвоєння, очікувані результати навчання.

Форма індивідуального навчального плану визначається закладом освіти.

Індивідуальний навчальний план складається командою за участю педагогічних працівників, які викладають навчальні предмети (інтегровані курси), у взаємодії з учнями та/або їх батьками (іншими законними

представниками), схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня.

16. Інклюзивне навчання учнів, у тому числі згідно з індивідуальним навчальним планом, здійснюється відповідно до освітньої програми закладу освіти з урахуванням їх особливих освітніх потреб та особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу, адаптації та/або модифікації окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).

17. Організацію інклюзивного навчання учнів забезпечує асистент вчителя, посадові обов'язки якого визначаються його посадовою інструкцією, що затверджується керівником закладу освіти відповідно до вимог законодавства.

В освітньому процесі індивідуальні соціальні та соціально-побутові потреби учнів забезпечуються асистентом учня. Асистентом учня може бути один з батьків (інший законний представник), особа, уповноважена ними, або соціальний працівник, що надає послугу супроводу під час інклюзивного навчання.

Умови допуску асистента учня до освітнього процесу для виконання його функцій та вимоги до нього визначаються МОН.

18. Для дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних або мають порушення зору, слуху, у закладі освіти можуть надаватися інші соціальні послуги із переліку базових соціальних послуг відповідно до Закону України “Про соціальні послуги” та згідно з державними стандартами надання відповідних послуг, затвердженими Мінсоцполітики, в тому числі послуги фізичного супроводу осіб та переклад жестовою мовою. Керівник закладу освіти створює умови для надання таких послуг у закладі освіти на підставі письмової заяви одного з батьків (іншого законного представника) учня не пізніше ніж за два робочих дні після подання такої заяви.

19. Тривалість здобуття освіти учнями може бути продовжена на рівнях початкової та базової середньої освіти відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585 “Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти” (Офіційний вісник України, 2003 р., № 17, ст. 776; 2019 р., № 69, ст. 2404; 2020 р., № 87, ст. 2801).

20. Для учнів, які навчаються в різних інклюзивних класах одного або різних років навчання, для проведення занять, вивчення навчальних

предметів, курсів, інтегрованих курсів, у тому числі вибіркових, можуть формуватися та функціонувати інклюзивні міжкласні групи.

Під час формування таких груп враховуються індивідуальні програми розвитку. Кількість учнів в інклюзивній міжкласній групі повинна бути не менше шести та не більше дванадцяти.

Учні за заявою одного з батьків (іншого законного представника) зараховуються до групи подовженого дня. Утворення та організація діяльності груп подовженого дня у державних та комунальних закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до порядку, затвердженого МОН.

21. Оцінювання результатів навчання учнів у закладах освіти здійснюється за системою та загальними критеріями оцінювання, затвердженими МОН, та з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності).

Після завершення навчання учні отримують документи про освіту державного зразка відповідно до зразків документів про загальну середню освіту, затверджених МОН.

22. Заклади освіти організовують інклюзивне навчання учнів за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

РІВНІ
підтримки в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
Перший рівень								
(надається учням з особливими освітніми потребами (далі — учні), які мають труднощі І ступеня прояву (поодинокі, незначні)	на підставі проведення оцінки потреби учня в наданні підтримки у закладі освіти та протоколу про її проведення (додаток 2 до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти)	не створюється інклюзивний клас передбачається: - проведення оцінки потреби учня в наданні підтримки у закладі освіти - надання учням, які мають труднощі І ступеня прояву, підтримки в освітньому процесі; - проведення регулярних	без додатко-в ого фінансу-ванн я	підтримка в освітньому процесі ініціюється та надається силами та ресурсами закладу освіти за заявою одного з батьків (іншого законного представника) учня: керівник закладу освіти утворює команду психолого-педагог ічного супроводу; команда психолого-педагог	передбачас: - розроблення та виконання індивідуальної програми розвитку; - підбір матеріалів, форм роботи під час організації освітнього процесу; - проведення консультацій учасників освітнього процесу із можливим залученням інших фахівців; - посилену увагу з боку психолога закладу освіти до учня;	використання загальних матеріалів використання загальних підручників фінансування закупівлі обладнання не здійснюється	забезпечується універсальний дизайн закладу освіти	на основі загальних критеріїв оцінювання на основі загальних підходів оцінювання з урахуванням можливості їх адаптації та з урахуванням особливих освітніх потреб учня

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	наявність бар'єрів (відповідно до однієї або кількох сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти	нараджень консультантів педагогічних працівників закладу освіти; - оцінювання вибраних методів; - надання консультативної допомоги корекційним педагогом, вчителем-логопедом, практичним психологом; - надання логопедичних послуг в логопедичних пунктах системи освіти відповідно до визначених потреб учня		ічного супроводу проводить оцінку розвитку учня та визначає потребу у наданні підтримки першого рівня або рекомендує звернутися для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи до інклюзивно-ресурсного центру; на підставі рішення команди психолого-педагогічного супроводу щодо надання підтримки першого рівня, складається індивідуальна програма розвитку	- створення команди психолого-педагогічного супроводу; - не надаються додаткові корекційно-розвиткові і та психолого-педагогічні послуги (заняття) заняття проводяться за розкладом класу			

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
-------------------------	---------------------	------------------------------	------------------------	---	--	--	------------------------------------	---

Другий рівень

(надається учням, які мають труднощі II ступеня прояву (труднощі легкого ступеня прояву))	наявність бар'єрів (відповідно до різних сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти потреба у: - здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі;	створюється інклюзивний клас підтримка надається за умови наявності висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи передбачається: - проведення консультацій учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;	фінансування визначається відповідно до потреб учня для проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг) та закупівлі допоміжних засобів для навчання забезпечуються доплати відповідно до Закону України "Про повну загальну середню	підтримка в освітньому процесі надається на підставі заяви одного з батьків (іншого законного представника) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром	необхідно розробити та виконати індивідуальну програму розвитку та індивідуальний навчальний план (за наявності) учня передбачається: - адаптація змісту навчання; - методична підтримка педагогічних працівників закладу освіти - консультації учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, зокрема педагогічними працівниками закладів спеціальної освіти;	використання загальних підручників для навчання, адаптація загальних матеріалів та підручників, зокрема надрукованих шрифтом Брайля або збільшеним шрифтом відповідно до потреб учня забезпечення учня допоміжними засобами для навчання відповідно до визначених потреб закупівля обладнання на 10 відсотків загальної суми	забезпечується універсальний дизайн, у разі неможливості його забезпечення — розумне пристосування, облаштування ресурсної кімнати	на основі загальних критеріїв оцінювання з можливістю адаптації умов проведення оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня під час проведення оцінювання враховуються адаптація процедури за часом та змістом (наприклад: збільшення часу на виконання завдань); зміна методів тестування (формування завдань в аудіоформаті, збільшеним
---	---	--	---	--	---	--	--	--

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	сурсному центрі; - створенні пристосовань освітнього середовища (індивідуаль-ної програми розвитку, навчального плану учня, дизайну приміщень тощо відповідно до потреб); - допоміжних засобах для навчання, додатковій підтримці;	- розроблення індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану учня (відповідно до потреби); - проведення (надання) корекційно-розв иткових та психолого-педаг огічних занять (послуг) надається можливість забезпечення: - допоміжними засобами для навчання;	освіту” та постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096 “Про встановлення розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 34, ст. 2263)		- посилена увага з боку психолога закладу освіти; - створення команди психолого-педагогічн ого супроводу надається до двох корекційно-розвитков их та психолого-педагогічн их занять на тиждень заняття за розкладом класу та додаткові корекційно-розвитков і та психолого-педагогічн і заняття (за окремим розкладом) призначається асистент вчителя	фінансової підтримки		шрифтом, шрифтом Брайля тощо)

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	- присутності асистента вчителя	- іншою підтримкою відповідно до потреб і можливостей (соціальних послуг тощо); - асистентом вчителя відповідно до потреб						
Третій рівень (надається учням, які мають труднощі III ступеня прояву (труднощі помірного ступеня прояву)	наявність бар'єрів (відповідно до різних сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти потреба у:	створюється інклюзивний клас підтримка надається за умови наявності висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи передбачається:	фінансу-вання визначається відповідно до потреб учня для проведення (надання) корекційно-розвиткових психолого-педагогічних занять (послуг),	підтримка в освітньому процесі надається на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром	необхідно розробити та виконати індивідуальну програму розвитку та індивідуальний навчальний план (за наявності) учня передбачається: - адаптація змісту навчання; - методична підтримка педагогічних працівників закладу освіти	адаптація підручників для закладів загальної середньої освіти та навчальних матеріалів (у тому числі надрукованих шрифтом Брайля або збільшеним шрифтом); додаткові матеріали для опанування	забезпечується універсальний дизайн, у разі неможливості його забезпечення — розумне пристосування, облаштування ресурсної кімнати	на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності) та можливості адаптації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня;

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	- здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі;	- консультації учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;	оплати послуг асистента вчителя, закупівлі допоміжних засобів для навчання	заклад освіти за рішенням команди психолого-педагогічного супроводу із залученням до неї представника	- консультації учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, зокрема педагогічними працівниками закладів спеціальної освіти;	освітньої програми; спеціальне обладнання, допоміжні засоби для навчання відповідно до визначених потреб		під час проведення оцінювання враховуються адаптація процедури оцінювання за часом та змістом (наприклад: збільшення часу на виконання завдань);
	- створенні пристосувань освітнього середовища (індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану учня, адаптації змісту навчання, дизайну приміщень тощо); - допоміжних засобах для навчання;	- розроблення індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану учня; - проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг); - адаптація змісту навчання;	забезпечують доплати відповідно до Закону України “Про повну загальну середню освіту” та постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096 “Про встановлення розміру	інклюзивно-ресурсного центру за погодженням з батьками (іншими законними представниками) учня може змінювати рівень підтримки в межах одного суміжного рівня підтримки з урахуванням кращих інтересів учня	- посилена увага з боку психолога закладу освіти; - створення команди психолого-педагогічного супроводу; - проведення відповідно до потреб учня занять з розвитку слухового та зорового сприймання, альтернативної комунікації, соціально-побутового орієнтування тощо; - залучення ерготерапевта,	закупівля обладнання на 20 відсотків загальної суми фінансової підтримки		зміна методів тестування (формування завдань в аудіоформаті, збільшеним шрифтом, шрифтом Брайля тощо)

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	- додатковій підтримці; - присутності асистента вчителя можлива потреба в присутності асистента учня	- забезпечення учня іншою додатковою підтримкою відповідно до потреб і можливостей (соціальних послуг супроводу особи з порушенням зору, порушенням опорно-рухового апарату та послуги перекладача жестової мови тощо); - забезпечення допоміжними засобами для навчання; - можливість забезпечення	доплати за окремі види педагогічної діяльності” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 34, ст. 2263)		психолога (поведінкового терапевта) тощо відповідно до визначеної потреби; - використання спеціальних методів, технологій та прийомів під час занять, у тому числі застосування жестової мови, шрифту Брайля, методів альтернативної комунікації, візуального розкладу тощо надається до чотирьох корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять на тиждень заняття за адаптованим			

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
		асистентом вчителя			розкладом, що передбачає відвідування занять за розкладом класу та додаткових корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (за окремим розкладом) відповідно до індивідуальної програми розвитку			
Четвертий рівень					призначається асистент вчителя			
(надається учням, які мають труднощі	наявність бар'єрів (відповідно до різних сфер	створюється інклюзивний клас	фінансу-вання визначається відповідно	підтримка в освітньому процесі надається на підставі заяви	необхідно розробити та виконати індивідуальну програму розвитку та	адаптація підручників для закладів загальної середньої освіти та	забезпечується універсальний дизайн та у разі	на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
IV ступеня прояву (труднощі тяжкого ступеня прояву)	розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти потреба у: - здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі; - створенні пристосувань освітнього середовища (індивідуальної програми	підтримка надається за умови наявності висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи передбачається: - консультації учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру; - розроблення індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану учня;	до потреб учня для проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг), оплати послуг асистента вчителя, закупівлі допоміжних засобів для навчання, фінансування базових соціальних послуг фінансу-вання засновником облашту-ван	одного з батьків (іншого законного представника) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром заклад освіти за рішенням команди психолого-педагогічного супроводу із залученням до неї представника інклюзивно-ресурсного центру за погодженням з батьками (іншими законними представниками) учня може змінювати рівень	індивідуальний навчальний план (за наявності) учня передбачається: - модифікація або адаптація змісту навчання; - можлива зміна результатів навчання; - проведення відповідно до потреб учня занять з жестової мови та розвитку слухового сприймання, просторового орієнтування, тактильного сприймання, альтернативної комунікації, соціально-побутового орієнтування тощо; - можливе використання	матеріалів (у тому числі надрукованих шрифтом Брайля або збільшеним шрифтом), використання підручників для учнів з особливими освітніми потребами і матеріалів додаткові навчальні матеріали для опанування освітньої програми, в тому числі ігрові спеціальне обладнання, допоміжні засоби для навчання відповідно до визначених потреб	неможливості його забезпечення — розумне пристосування, облаштування ресурсної кімнати, облаштування місця навчання, закупівля індивідуальних засобів навчання відповідно до потреб	індивідуального навчального плану (за наявності) та можливості адаптації/ модифікації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня здійснення адаптації процедури оцінювання за часом та змістом відповідно до потреб учня, що включає: - використання доступних форм викладу інформації (шрифтом Брайля, письмових чи усних завдань тощо);

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	розвитку, індивідуально-го навчального плану учня, адаптації або модифікацій змісту навчання, дизайну приміщень тощо); - допоміжних засобах навчання; - інших додаткових послугах та пристосування (наявність ресурсної кімнати тощо); - присутності асистента	- проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг); - адаптація або модифікація змісту навчання; - забезпечення учня іншою додатковою підтримкою відповідно до потреб і можливостей (соціальних послуг тощо); - забезпечення допоміжними засобами для навчання;	ня освітнього середовища забезпечують-ся доплати за роботу в інклюзив-ному класі відповідно до Закону України “Про повну загальну середню освіту” та постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096 “Про встановлення розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності”	підтримки в межах одного суміжного рівня підтримки з урахуванням кращих інтересів учня	альтернативних методів навчання та занять з самообслуговування; - залучення ерготерапевта, психолога (поведінкового терапевта) тощо відповідно до визначених потреб; - використання спеціальних методів, технологій та прийомів під час занять, у тому числі застосування жестової мови, шрифту Брайля, методів альтернативної комунікації, візуального розкладу тощо; - методична підтримка	закупівля обладнання на 35 відсотків загальної суми фінансової підтримки		- використання засобів альтернативної комунікації під час формування завдань; адаптація/модифікація завдань з урахуванням способу їх сприйняття учнем, збільшення часу на процедуру оцінювання тощо тести повинні відповідати змісту модифікованої програми навчального предмета

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	вчителя, асистента учня	- забезпечення додатковими послугами (асистента учня тощо); - використання спеціальних методів, технологій та прийомів, зокрема вивчення жестової мови, використання альтернативних методів комунікації; - можливість забезпечення асистентом вчителя	(Офіційний вісник України, 2004 р., № 34, ст. 2263)		педагогічних працівників закладу освіти - консультації учасників освітнього процесу з педагогічними працівниками інклюзивно-ресурсного центру чи іншими фахівцями; - консультації з педагогічними працівниками спеціальних закладів освіти; - посилена увага із сторони психолога закладу освіти до батьків (інших законних представників) учня, інших учасників освітнього процесу надається до шести			

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
					корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять на тиждень			
					заняття за адаптованим та /або модифікованим розкладом, що передбачає відвідування основних занять за розкладом класу, деяких предметів за індивідуальним розкладом та/або додаткових корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (за окремим розкладом) відповідно до індивідуальної програми розвитку			

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
-------------------------	---------------------	------------------------------	------------------------	---	--	--	------------------------------------	---

призначається
асистент вчителя

асистент учня
призначається
відповідно до
визначених потреб

П'ятий рівень

(надається учням, які мають труднощі V ступеня прояву (труднощі найтяжчого ступеня прояву)	наявність бар'єрів (відповідно до різних сфер розвитку), що перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі освіти потреба у: - здійсненні комплексної психолого-педа	створюється інклюзивний клас підтримка надається за умови наявності висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи передбачається: - проведення консультацій учасників	фінансу-вання визначається відповідно до потреб учня для проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг), оплати послуг асистента вчителя,	підтримка надається на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) учня та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром заклад освіти за рішенням команди психолого-педаго	необхідно розробити та виконати індивідуальну програму розвитку та індивідуальний навчальний план (за наявності) учня передбачається: - адаптація та/або модифікація змісту навчання; - зміна результатів навчання; - проведення відповідно до потреб учня занять з жестової мови та розвитку слухового	підручники для учнів з особливими освітніми потребами і навчальні матеріали надаються додаткові ігрові та навчальні матеріали, спеціальне обладнання, допоміжні засоби для навчання відповідно до визначених потреб	забезпечується універсальний дизайн та у разі неможливості його забезпечення — розумне пристосування облаштування ресурсної кімнати облаштування місця навчання закупівля індивідуальних	на основі загальних критеріїв оцінювання з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності) та можливості адаптації/ модифікації умов проведення процедури оцінювання з урахуванням особливих освітніх потреб учня здійснення адаптації процедури
--	---	---	--	--	---	--	--	---

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	гогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі; - створенні пристосувань освітнього середовища (індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану учня, адаптації і модифікацій змісту навчання, дизайну приміщень тощо); - допоміжних засобах для навчання;	освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсного центру; - розроблення індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану; - проведення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (послуг); - адаптація змісту навчання; - забезпечення учня іншою додатковою підтримкою відповідно до потреб і	закупівлі допоміжних засобів для навчання, фінансу-вання засновником соціальних послуг, фінансу-вання засновником облашту-вання освітнього середовища забезпечують доплати відповідно до Закону України “Про повну загальну середню освіту” та постанови Кабінету	гічного супроводу із залученням до неї представника інклюзивно-ресурсного центру за погодженням з батьками (іншими законними представниками) учня може змінювати рівень підтримки в межах одного суміжного рівня підтримки з урахуванням кращих інтересів учня	сприймання, просторового орієнтування, тактильного сприймання, альтернативної комунікації тощо; - можливе використання альтернативних методів навчання; - проведення занять з самообслуговування; - залучення ерготерапевта, психолога (поведінкового терапевта) тощо відповідно до визначених потреб; - використання спеціальних методів, технологій та прийомів під час занять, у тому числі застосування жестової мови,	закупівля обладнання на 35 відсотків загальної суми фінансової підтримки	засобів навчання	оцінювання за часом та змістом відповідно до потреб учня, що включає: - використання доступних форм викладу інформації (шрифтом Брайля, письмових чи усних завдань тощо); - використання засобів альтернативної комунікації під час формування завдань адаптація/модифікація завдань з урахуванням способу їх сприйняття учнем, збільшення часу на процедуру оцінювання тощо тести повинні відповідати змісту

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
	- інших додаткових послугах та пристосування (наявність ресурсної кімнати тощо); - присутності асистента вчителя, асистента учня	- можливостей (соціальних послуг тощо); - забезпечення допоміжними засобами для навчання; - можливість забезпечення асистентом вчителя; - використання спеціальних методів, технологій та прийомів, зокрема вивчення жестової мови, використання альтернативних методів комунікації; - забезпечення додатковими послугами	Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096 “Про встановленн я розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 34, ст. 2263)		шрифту Брайля, методів альтернативної комунікації, візуального розкладу тощо; - методична підтримка педагогічних працівників закладу освіти - консультації учасників освітнього процесу з фахівцями інклюзивно-ресурсно го центру; - консультації з педагогічними працівниками спеціальних закладів освіти; - посилена увага з боку психолога до батьків (інших законних представників) учня,			модифікованої програми навчального предмета

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
		(асистента учня тощо)			інших учасників освітнього процесу надається до восьми корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних занять на тиждень навчання за модифікованим розкладом, що передбачає відвідування закладу освіти відповідно до індивідуальної програми розвитку з обов'язковим періодичним включенням учня в освітній процес, відвідування учнем заходів із позашкільної діяльності з метою соціалізації			

Продовження додатка 1

Рівні надання підтримки	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізм її реалізації	Забезпечення допоміжними засобами для навчання	Облаштування освітнього середовища	Проведення поточного, семестрового та річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації
-------------------------	---------------------	------------------------------	------------------------	---	--	--	------------------------------------	---

призначається
асистент вчителя та
асистент учня

ПРОТОКОЛ
оцінки потреби учня в наданні підтримки у закладі освіти

Дата _____

Назва закладу освіти _____

Клас _____

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) учня, який проходить оцінку

Сфера	Опис	Потреба в підтримці
-------	------	---------------------

Поведінкова

Комунікативна

Емоційно-вольова

Опанування освітньої програми
відповідного року навчання:

читання та розуміння прочитаного

математична грамотність

письмо

Мовленнєва:

спілкування державною мовою

висловлення та відстоювання
власної думки

Загальна характеристика

Необхідність підтримки першого рівня

Є так

Є ні

Потреба у проведенні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі

€ так

€ ні

Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які проводили оцінку

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Посада	Підпис
---	--------	--------

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) одного з батьків (іншого законного представника) учня

підпис _____ дата _____

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання _____

2. Загальні відомості про учня:

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) _____

дата народження _____

повне найменування закладу загальної середньої освіти, в якому навчається учень _____

рік навчання _____

клас навчання _____

контактні номери телефонів батьків (інших законних представників) для термінового зв'язку _____

3. Індивідуальні особливості розвитку учня:

Наявний рівень знань і вмінь і навичок учня (компетенції)	Опис освітніх труднощів учня, виявлених у закладі освіти	Потреби
Знає	інтелектуальні труднощі	працювати над
Вміє	функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві)	розвивати
Володіє	труднощі	формувати
Розуміє	фізичні труднощі	вчити
Здатний	навчальні труднощі	
Засвоїв		
Застосовує (самостійно, з підказками)		

4. Рекомендації щодо організації освітнього процесу особи з особливими освітніми потребами (зазначити необхідне):

1) рекомендований рівень підтримки:

☐ перший рівень підтримки;

☐ другий рівень підтримки;

- ☐ третій рівень підтримки;
- ☐ четвертий рівень підтримки;
- ☐ п'ятий рівень підтримки;

2) адаптація та модифікація освітнього середовища:

Назва адаптації/модифікації	Так/ні	Примітка
-----------------------------	--------	----------

Пристосування середовища:

доступність

освітлення

рівень шуму

потреба в усамітненні, його
періодичність та місце (ресурсна
кімната, медіатека тощо)

Психолого-педагогічна адаптація:

використання візуального розкладу

збільшення часу на виконання завдань

збільшення обсягу допомоги (навідне
питання, демонстрація зразка,
нагадування тощо)

руховий режим

використання заохочень

використання засобів для концентрації
уваги

інше

Адаптація навчального матеріалу:

картки-підказки, картки-інструкції

Засоби альтернативної комунікації

інше

Модифікація:

скорочення змісту навчального предмета

зниження вимог для виконання завдань

інше

3) потреба у використанні:

- ☐ жестової мови та/або залученні перекладача жестової мови;
- ☐ шрифту Брайля;

4) потреба в додаткових заняттях з:

- ☐ так
- ☐ ні

5) потреба в консультації з:

- ☐ фахівцями інклюзивно-ресурсного центру;
- ☐ фахівцями спеціальних закладів освіти;
- ☐ іншими фахівцями _____

6) наявність індивідуального навчального плану:

- ☐ так
- ☐ ні.

У разі потреби в індивідуальному навчальному плані зазначити навчальні предмети (інтегровані курси), які потребують адаптації чи модифікації, та відповідального за розроблення індивідуального навчального плану педагогічного працівника:

Навчальний предмет (інтегрований курс)	Адаптація чи модифікація	Відповідальний педагогічний працівник
---	-----------------------------	--

5. Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (заняття):

Найменування заняття (послуги)	Фахівець, який проводить заняття (надає послугу)	Місце проведення	Розклад занять
--------------------------------------	--	---------------------	----------------

6. Навчання:

- ☐ за розкладом класу;
- ☐ за адаптованим розкладом, з відвідуванням окремих уроків за індивідуальним розкладом відповідно до індивідуального навчального плану, зазначити які: _____
- ☐ за модифікованим розкладом.

7. Забезпечення асистента учня (учениці):

1) потреба в асистенті учня (учениці) (супроводі під час інклюзивного навчання):

☐ так

☐ ні;

2) асистентом учня (учениці) є:

☐ батьки: _____

☐ інші законні представники _____

☐ уповноважена батьками особа _____
(зазначити прізвище, власне ім'я,

по батькові (за наявності) та контактні дані)

☐ соціальний робітник

(зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) та контактні дані)

8. Забезпечення допоміжними засобами навчання:

1) потреба у підручниках:

☐ підручники для закладів загальної середньої освіти та матеріали;

☐ адаптація підручників для закладів загальної середньої освіти та матеріалів;

☐ підручники для осіб з особливими освітніми потребами та матеріали.

2) допоміжні засоби для навчання:

☐ так

☐ ні.

Зазначити перелік засобів для навчання, які потребує учень (учениця):

9. Потреба в розумному пристосуванні:

☐ так, зазначити яка: _____

☐ ні.

10. Особливості проведення оцінювання:

☐ адаптації проведення оцінювання за часом та змістом, зокрема: збільшення часу на виконання завдань; зменшення кількості завдань;

використання зручних форм роботи (тести, усні опитування, аудіозавдання тощо) відповідно до потреб;

☐ використання доступних форм викладу інформації для оцінювання (шрифту Брайля, письмових чи усних завдань тощо);

☐ використання окремих карток з завданнями чи адаптованих матеріалів під час оцінювання;

☐ адаптація завдань для оцінювання до особливостей сприйняття інформації (уникнення графічних завдань для осіб з порушенням зору, уникнення або створення комфортних умов для усних опитувань для осіб, які цього потребують, тощо);

☐ інше (зазначити що) _____

11. Потреба у продовженні строків навчання:

☐ так

☐ ні.

12. Додаткові напрями роботи:

За сферами розвитку	Ціль	Очікувані результати, яких планується досягнути	Рівень досягнутих результатів (заповнюється після виконання індивідуальної програми розвитку)
---------------------	------	---	---

Розвиток інтелектуальної сфери

Розвиток сенсорної, моторної

Розвиток мовленнєвої сфери

Розвиток фізичних здібностей

Розвиток емоційно-вольової сфери

Розвиток соціальної сфери

За сферами розвитку	Ціль	Очікувані результати, яких планується досягнути	Рівень досягнутих результатів (заповнюється після виконання індивідуальної програми розвитку)
---------------------	------	---	---

Подолання
навчальних
труднощів

Інші

13. Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які складалі індивідуальну програму розвитку:

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)	Посада	Підпис
---	--------	--------

Індивідуальну програму розвитку погоджено одним з батьків (іншим законним представником) учня:

(зазначити прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) одного з батьків
(іншого законного представника) учня)

підпис _____ дата _____
